

AASTA LOOM 2024

Saarmas

 80–150 cm,
keha 70–90 cm
saba 30–50 cm

 5–15 kg

Peamiselt kala.
Talvel sööb ka konni
ja puruvasid, suvel
murrab ka närilisi ja linde.

Lutra lutra
ENG: Eurasian otter
RUS: Выдра

III kategooria kaitsealune liik

Saarmas on poolveelise eluviisiga kärplane, kes elutseb ojade, kraavide, jõgede või järvede kallastel ning tegutseb peamiselt hämaras ja öösel. Ta on saleda ja pikliku kehaga kärplane, kellel on lühikesed jäsemed ja pikk jäme saba. Karvkate on värvuselt pruun, seljapool tumedam, kõhupool heledam. Pea küljed, mokad ja kurgualune on valkjad. Nii esi- kui tagajalgade varvaste vahel on tal ujulestad.

Varjumiseks kasutavad urgusid. Pesakonnas on 2–4 poega.

Ohutegurid: talvine toidunappus veekogude külmumisel ning inimtegevus (veekogude reostumine, elupaikade hävimine).

AASTA LIND 2024

Kägu

 32–34 cm

 110–130 g

Peamiselt liblikate
röövikud, mardikad
ja kärbsed, harvem kiilid,
ritsikad, ämblikud, teod ja
puuviljad. Rüüstab linnupesi,
süües nii mune kui linnupoegi.

Cuculus canorus
ENG: Common cuckoo
RUS: Обыкновенная
кукушка

Käo nokk on hall, kollase tüvikuga, ning keha suurusega võrreldes suhteliselt väikesed jalad on kollased. Kollane on ka käo silmaiiris ja silma ümbritsev sulgedeta rõngas. Kägudel esineb pruuni ja halli vormi ning kindel on sealjuures vaid see, et kevadel on kõik kohatud pruunid käod emaslinnud.

Käol on välja kujunenud mimikri ehk teist liiki jäljendav välimus – väljanägemiselt ja lennusiluetilt sarnaneb kägu Eesti lindudest kas väikepistikule või raudkullile.

Saabub Eestisse mai alguses ja lahkub augustis. Ta pesitseb meil erinevat tüüpi hõredamates metsades, puissoodes, puisniitudel.

Kägu on pesaparasit. Ta muneb teiste lindude pesadesse ja ise oma poegi ei kasvata. Käo kasuvanemateks on sagedamini hall-kärbsenäpp, võsaraat, sookiur, aed-põõsalind ja tiigi-roolind, käosulane, punarind, kadakatäks, lepalind, rästas-roolind ja linavästrik.

AASTA MULD 2024

Leostunud gleimuld

On kujunenud alaliselt liigniiskel karbonaatsel lähtekivimil. Peal on toorhuumuslik või alla 10 cm түsedune turbahorisont. Profili keskosas on pruunikas sisseuhtehorisont, mille alla jääb tugevasti gleistunud lähtekivim või lausaline gleihorisont.

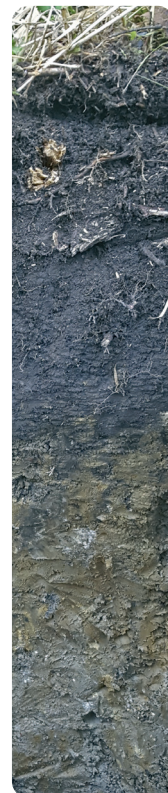

Need mullad on neutraalse reaktsiooniga ja toitainerikkad. Nad moodustavad ligikaudu poole kõigist gleimuldadest ja on ühed kõige suurema levikuga mullad Eestis.

Alalisest liigniiskusest tingitud gleistumine väljendub neil muldadel sinakas- või rohekashallide laikude ohtruses.

Leostunud gleimullad hõlmavad u 13% kogu muldkattest. Suurem osa neist (67%) on metsade all. Põllukultuure kasvatatakse 16%-l leostunud gleimuldadest. Suurimad levikualad on karbonaatsel lähtekivimil Pärnu-, Lääne-, Hiiu- ja Raplamaal.

Kultuurmaana kasutamisel vajavad põhjalikku kuivendust. Metsana saab neid sobiva puistu koosseisu korral kasutada ka kuivenduseeta, kuid metsa boniteet jääb siis madalaks.

AASTA LIBLIKAS 2024

Kirju-tume-silmik

Tiibade
siruulatus
35-45 mm

*Lasiommata
megera*

ENG: Wall Brown

RUS: Буроглазка
мегера

Liigi esmaleid püüti Eestis alles 2018. aastal, kuid on siin jõudsalt levinud ning ilmselt kuuleme temast aasta jooksul omajagu.

Kuldselt kollakaspruuni põhivärvusega ja nimele vastavalt silmalaikudega: esitiival ühe ning tagatiival kolme kuni nelja heleda tuumaga silmalaiku. Tiibade siruulatus jääb 35 ja 45 mm vahemikku. Tiivaalused paistavad hallikaspruunidenä, millel tumedad silmalaigud ja tiivanarmadki on sama värvusega.

Elab metsaservades ja lagendikel, jõeorgudes, hõredates metsades. On levinud Euroopas, Põhja-Aafrikas, Kaukaasias, Väike-Aasias, Lähis-Idas.

Koha

 40–70 cm

 2–4 kg

 Vastsed ja maimud:
planktonitoidulised,
täiskasvanute toit:
ahven, kiisk, väike
latikas, Peipsi tint,
särg, räim, meritint.

Sander lucioperca
ENG: Zander or pikeperch
RUS: Обыкновенный
судак

Keha on süstjas, pea kitsas ja sujuvalt teravnev. Seljal on kaks seljauime, esimesel uimel ogakiired. Seljalt küljejooneni on kala rohekashall, püstiste tumedate vöotidega, kõht on sinakas või roosakasvalge. Rinnauimed on läbi-paistvad, pärakuuim roosakas või hallikas, kõhuuimed pruunikate või hallikate laikudega. Silmad on pronksikarva. Koha silmades puudub tume pupill, mistõttu silmad tunduvad tuhmid. Kohal on suur suu, suu-nurk ulatub silma tagaserva alla.

Eestis elab koha Võrtsjärves, Peipsi järves, Kagu- ja Lõuna-Eesti järvedes, Emajões ning Läänemere magestunud veega lahtedes. Koha elab kiiresti soojenevates, vähese läbipaistvusega hapnikurikastes vee-kogudes. Kohale ei meeldi rikkalik veetaimestik, ta tegutseb avavees.

Koha liha on väga maitsev ja majanduslikult on koha üks tähtsamaid kalu Läänemeres ja Eesti siseveekogudes.

AASTA ORHIDEE 2024

Vööthuul-sõrmkäpp

IE 40–50 cm

III kategooria
kaitsealune liik

*Dactylorhiza
fuchsii*

ENG: Common
spotted orchid

RUS:
Пальчатокоренник
Фукса

Vööthuul-sõrmkäpp kuulub meie tavalisemate käpaliste hulka ja kesksuvel võib teda kohata üle Eesti. Eelistab lubjarikkamaid muldi ja niiskemaid kasvukohti, kasvades hulgakesi koos hõredamates metsades, sooservades, niitudel, maanteekraavide nõlvadel ja metsaojade kallastel. Õitsemisega alustab see orhidee tavaliselt juuni keskpaigas ja õitseaeg kestab kuni juuli teise pooleni.

Vööthuul-sõrmkäpale on iseloomulikud pealtpoolt täpilised, altpoolt hõbedase tooniga lehed. Mõnikord võivad täpid lehtedel puududa. Alumine leht on äraspidi munajas, ehk laiem ja lühem kui ülemised lehed.

Õisik on paljuöeline, tüüpilisel vööthuul-sõrmkäpal on õie huul sügavalt kolmeks osaks jaotunud. Õied on mitut tooni lillakasroosad tumedama mustriaga õiekattelehtedel ja huulel. Muster võib olla väga varieeruv (esineb ka täiesti puhasvalgeid õisi).

Harilik helvik

Igihaljas maadligi kasvav või tõusvate harudega plaatja tallusega tumeroheline kahekojaline sammal. Talluse hõlmad harunevad kaheks. Laialdase levikuga, kasvab niisketes kohtades.

Marchantia polymorpha
ENG: Common liverwort
RUS: Маршанция изменчивая

Helviku tumeroheline plaaditaoline tallus on tihedalt vastu maad surutud. Tallus on justkui kõik lehed, varred ja varreharud kokku. Helviku tallus haruneb iseloomulikult muudkui kaheks ning selle pealispinnal on selgelt näha võrgustiku joonis. Talluse alaküljel asuvate risoidide abil taim kinnitub ning hangib vett ja mineraalaineid.

Helvikul esineb nii sugutu kui ka suguline paljunemine. Sageli võib talluse pinnal näha väikseid rohelisi „kausikesi kakukestega“. Need on sigikehade mahutid, mille abil saab ta edukalt mittesuguliselt paljuneda.

Lisaks tekivad helvikul pika varre otsa suguorganite kandjad, mis meenutavad avatud vihmavarju. Neid on kaheksaguseid: tähekesed või palmikujulised (emassuguorganid) ja lamendunud ketta või lillekesed kujulised (isassuguorganid).

Kasvab jõgede kallastel, kraavides, pangaalustes salu- ja lodumetsades, sageli asustab lõkkeasemeid ja kasvab ka lillepeenardes.

AASTA SEEN 2024

Kamper- riisikas

Väike varieeruva
värvusega riisikas,
kübara diameeter
2–5 cm.
Piimmahl valge.
Maitsetl vürtsikas
seen.

*Lactarius
camphoratus*
ENG: Candy Cap
RUS: Млечник
камфорный

Kamperriisikas on väike, kuni 5 cm laiuse õhukese kübaraga, tume-
punakaspruun kuni mustjaspruun.

Seeneliha lõhnab nagu karri või kuivatatud sigur, maitseb oma-
pärastelt vürtsikalt ja selle vigastamisel eritub valge piimmahl. Toiduks
tarvitamiseks seda liiki kupatada pole vaja, pigem on soovitatav kuivatada
ning kasutada toidu maitsestamiseks.

Kamperriisikas kasvab meil koos okaspuudega, nii kuusikutes kui okas-
segametsades. Viljakehi võib leida juulist oktoobrini.

AASTA PUU 2024

Harilik tamm

IE kuni 40 m

Heitlehine puu.
Lehed äraspidi-
munajad, 7–40 cm,
kummastki servast
3 hõlmaga.
Ühekojaline.
Vili tõru.

Quercus robur
ENG: Pedunculate oak
RUS: Дуб
черешчатый

Tamm on suur ja võimas puu ja võib elada isegi 2000 aasta vanuseks. Eesti vanim ja ka jämedaim puu on Võrumaal kasvav Tamme-Lauri tamm.

Õied on lahsugulised. Isasõied koondunud kollakasroheliseks 3–6 cm pikkuseks rippuvaks urvaks. Õitseb maikuus ja on tuultolmleja.

Tamme vili on üheseemneline puitunud kestaga pähkel – tõru. Tõrud on toiduks mitmetele loomadele (metssiga, orav, pasknäär, rähnid).

Tamme puit on hästi kõva, vastupidav ja kaunis. Tamme kasutatakse mööbli, parketi ja vineeri tegemiseks, kuulsad on tammepuust vaadid. Paljud vees olevad ehitised on tehtud tammest, sest tema puit peab vees kaua vastu.

Kasvab puisniitudel, salumetsas, loodudel, harvem ja tagasihoidlikumates mõõtmistes ka teistes kooslustes. Mullastiku suhtes nõudlik, eelistab huumusrikkaid liivsavimuldi, ei talu liigniiskust.